

БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНСЬКИХ ДІЯЧІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ФОНДУ КОНЦЕНТРАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ФІЛІЇ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР (1940–1944)

Леся Кусий

*науковий співробітник науково-дослідного відділу історичних колекцій
ЛННБ України ім. В. Стефаника, канд. наук із соціальних комунікацій*

Висвітлено процес концентрації приватних книгозбірень українських діячів у фондах Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у 1940–1944 рр.

Ключові слова: *Львівська філія Бібліотеки АН УРСР, концентрація фондів, приватні колекції.*

Processes of concentration of private libraries of the Ukrainian persons to the department of concentration of the Lviv branch of the library of Academy of sciences of Ukrainian SSR (1940–1944) are shown.

Keywords: *Lviv branch of library of Academy of sciences of USSR, private libraries.*

Освещен процесс концентрации частных библиотек украинских деятелей в фондах Львовского филиала Библиотеки АН УССР в 1940–1944 гг.

Ключевые слова: *Львовский филиал Библиотеки АН УССР, концентрация фондов, частные коллекции.*

Мета статті — на прикладі дослідження бібліотек українських діячів, які потрапили до відділу концентрації Львівської філії Бібліотеки АН УРСР у 1940–1941 та 1944 рр., відтворити історію та джерела формування фондів установи на початку її діяльності.

Після приєднання західноукраїнських земель до складу радянської України на засіданні Комісії з охорони пам'яток культури при Тимчасовому управлінні у Львівській області 30 листопада 1939 р. було ухвалено організувати на базі бібліотек Наукового товариства імені Шевченка, Руського Народного Інституту «Народний Дім», Національного закладу ім. Оссолінських у Львові (Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Оссолінеум) та Бібліотеки єврейської віросповідної громади (Кагальна бібліотека) єдину Наукову Державну Бібліотеку, яка мала стати філією Бібліотеки Академії наук у Києві з трьох відділами: Українці й Російці, Полоніки та

Гebraїки. Відтак 2 січня 1940 р. рішенням Ради Народних Комісарів УРСР було створено Львівську філію Бібліотеки Академії наук УРСР (далі — ЛФБАН). У новостворену установу почали звозити велику кількість бібліотек, різних за походженням та підпорядкуванням, головно націоналізованих владою, або тих, які стали «безгосподарськими» (покинуті власниками): інституційних, монастирських, різноманітних товариств та організацій, приватних осіб та ін. З метою збереження, первинного сортування та опрацювання цих багатотисячних масивів літератури в бібліотеці був створений спеціальний підрозділ — відділ концентрації, який до жовтня 1940 р. входив до складу відділу комплектування, а далі функціонував як самостійна структура під керівництвом доктора суспільних і адміністративних наук, випускника Брюссельського університету Вацлава Ольшевича. Окремі працівники цього відділу розшукували у Львові та в провінції приватні книгозбірні, власники яких змушені були з різних причин перед початком Другої світової війни і приходом більшовиків покинути місто. У фонди концентрації звозили також конфісковані органами НКВС українські приватні книжкові збірки осіб, які перебували під арештом або в ув'язненні. Сьогодні, на жаль, ці історичні книжкові формування не становлять цілісних комплексів, а розпорошені у ретроспективній частині основних та обмінно-резервних фондів (далі — ОРФ) Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (далі — ЛННБУ). Їх виявленням та документуванням займаються працівники науково-дослідного відділу історичних колекцій (далі — ВІК) ЛННБУ. Ця робота здійснюється кількома шляхами. Перший з них полягає у вивченні джерел, які можуть містити потрібні відомості про колекцію. Передусім це документи відомчого архіву та матеріали відділу рукописів ЛННБУ.

Так, архівні документи бібліотеки, насамперед звітна документація, дають змогу відтворити хронологію процесу формування фондів концентрації, зокрема надходження до установи особистих бібліотек. Перші відомості про сконцентровані у ЛФБАН українські приватні колекції, які надійшли з теренів Львівщини, знаходимо у звіті відділу комплектування за II квартал 1940 р.: «за послідні три місяці привезено 58 великих возів (з глибокою

платформою)* книжок, журналів, газет і рукописів» [1, арк. 2]. Це були збірки книг і рукописних матеріалів, які належали різним, переважно польським, бібліотекам, а також приватні книгозбірні, в т. ч. відомих українських діячів: історика та правника **В'ячеслава Заїкіна** (1 500 видань художньої та наукової літератури), бібліотекознавця **Віталія Левицького** (близько 1 000 томів), правника **Володимира Старосольського** (3 000 томів суспільно-економічної та юридичної літератури), історика, педагога та редактора **Івана Шендрика**, заарештованого НКВС у грудні 1939 р. (2 000 видань української мистецької літератури та часописи)**.

Проблеми концентрації книгозбірень та архівів Галичини неодноразово обговорювалися на нарадах керівного складу бібліотеки. Так, на першому засіданні Вченої ради ЛФБАН, яке відбулося 26 липня 1940 р., завідувач відділу комплектування, колишній член Наукового товариства імені Шевченка (далі — НТШ) у Львові та заступник його голови (1939) Іван Боднар доповів про перебіг процесу, внаслідок якого до установи було перевезено 41 книгозбірню. Доповідач підкреслив, що «у Львові треба ще перебрати 16 малих і невеликого значіння бібліотек, крім того 92 бібліотеки у краю, між ними архів **Осипа Маковця** в Бережанах» [7, арк. 51-52]. Присутній на цьому засіданні член Вченої ради, відомий український філолог-славіст та літературознавець, академік Кирило Студинський запропонував негайно забрати з містечка Городок Львівської обл. бібліотеку адвоката та суспільно-громадського діяча **Лонгина Озаркевича**, «яка там нищиться» [7, арк. 5].

Звіти відділу комплектування за липень та серпень 1940 р. містять інформацію про такі привезені до бібліотеки приватні українські книгозбірні: колекцію греко-католицького священника, пароха містечка Делятин на Станіславщині (тепер — Івано-Франківська обл.) **Романа Гузара**, яка налічувала близько 1 000 видань художньої та наукової літератури українською, польською, німецькою мовами,

* Такий віз вмщував близько 1 500 книг.

** Наприкінці 1930-х років І. Шендрик подарував книгозбірні «Студіону» свою колекцію, яка становила 4 174 одиниці, і складалася зі «скриптів і друків визвольного характеру 1918–1932 рр., знімків, цинкографів, мап», журналів і газет німецькою і французькою мовами, автографів Василя Щурата та інших осіб, витинанок, поштівків, відбитків печаток тощо [9].

зокрема річники рідкісних галицьких часописів «Зоря» (1880–1897) та «Правда» (1867–1898) [1, арк. 2]; бібліотеку відомого львівського адвоката та громадсько-політичного діяча **Альфреда Говиковича** (близько 800 видань) [1, арк. 3]; книгозбір галицького історика та економіста, дійсного члена НТШ (від 1899 р.) **Григорія Величка** (близько 500 томів української літератури) [1, арк. 4-5].

У жовтні 1940 р. було складено Акт (список) про надходження до ЛФБАН націоналізованих бібліотек та приватних книгозбірень, який налічував 53 назви. До переліку українських додалася бібліотека політичного і громадського діяча, визначного кооператора, публіциста і поета **Остапа Луцького** (близько 2 000 видань економічної літератури та часописи) [4, арк. 111].

З кінця 1940 р. концентрація фондів ЛФБАН здійснювалася планомірно та за спеціально розробленою схемою, позаяк у листопаді 1940 р. бібліотекар відділу комплектування, колишній працівник Оссолінеуму *Бронислав Скерленський* «виготовив карту західних областей з розміщенням бібліотек, призначених до концентрації», над створенням якої працював 6 днів [1, арк. 8]. Відтоді почалося активне накопичення націоналізованих фондів. Уже у грудні до фондів концентрації надійшло 4 469 книжкових та 1 130 нотодруків [1, арк. 9]. У квітні 1941 р. старший бібліотекар відділу комплектування Юліан Пельц (1935 р. закінчив філософський факультет Львівського університету, у 1940 займав посаду наукового працівника відділу бібліографії ЛФБАН) продовжив роботу Б. Скерленського. Він «виконав картотеку бібліотек західних областей України і опрацював норму маршруту» [2, арк. 3].

Найповніші дані про кількісний та тематичний склад фонду відділу концентрації подано у звіті Львівської філії Бібліотеки АН УРСР за 1940 р., з якого довідуємося, що впродовж поточного року лише з львівських інституційних і приватних бібліотек було перевезено близько 750 000 книг. Документ містить список цих установ та прізвища власників особистих збірок, усього їх — 71 (головно польські). Окрім уже названих українських, до бібліотеки надійшла бібліографічна рукописна спадщина відомого бібліографа, видавця, перекладача і громадського діяча Івана Калиновича [4, арк. 112]. У звіті зазначено: «Праця поступає швидко. Всі доси зведені книжки вже розложені за змістом, первісно і за абеткою, деякі частини вже

віддані до поодиноких відділів та кабінетів» [4, арк. 152]. Таким чином порушувалась цілісність усіх без винятку українських приватних книжкових колекцій, які перемішувались і розпорозувались по фондах: в основні діючі книгосховища передавали 1-2 примірники, треті і наступні залишали у відділі концентрації. Важливо додати, що працівники відділу спецфондів бібліотеки, який був створений у травні 1940 р., разом із концентраторами здійснювали й первинні цензурні функції, вилучаючи з приватних колекцій до спецвідділу значну частину ідеологічно «ворожих» українських видань не лише за документами органів цензури, а й за змістом.

Звіт відділу обміну і концентрації за січень 1941 р. містить інформацію про ще одну привезену особисту бібліотеку — книгозбірню українського греко-католицького священика, журналіста, диригента та музиколога **Володимира Садовського**, окремі видання якої зберігаються в Інституті досліджень мистецьких бібліотечних ресурсів ЛННБУ [2, арк. 1]. У квітні цього ж року з фондів концентрації було вилучено і передано до спецфонду 1 027 книг [2, арк. 3].

Хронологічний перебіг концентрації фондів, які надходили до ЛФБАН впродовж 1 червня 1940 р. — 21 червня 1941 р., найдокладніше відображений в окремому звітному документі — «Щоденнику відділу комплектування» [10]. Працівники групи концентрації, яка безпосередньо займалася пошуком та переміщенням до сховищ бібліотеки націоналізованих інституційних та приватних книгозбірень, щоденно складали короткі письмові звіти. У цю групу входили: відомий український письменник, журналіст, редактор, книгар та видавець *Григорій Гануляк*, який навесні 1940 р. був зарахований на посаду старшого бібліотекаря відділу обслуговування читачів, згодом працював у групі концентрації, а з серпня 1940 р. — науковим працівником-консультантом з питань української літератури та мови у відділі бібліографії; *Володимир Котович* — колишній працівник приватного архіву митрополита Андрея Шептицького, пізніше — бібліотеки «Студіону» (займався схедеографічним опрацюванням рукописної збірки), після приєднання якої до ЛФБАН став технічним бібліотекарем відділу комплектування; колишній працівник бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка *Пантелеймон Хитра*, переведений у відділ комплектування у квітні 1940 р., та уже згаданий *Бронислав Скерленський*. Працівники

цієї групи, або як тоді її називали бригади, звозили до бібліотеки з теренів Галичини десятки тисяч книг та архіви, які раніше належали різним бібліотекам, установам та приватним особам.

Так, у липні 1940 р. Г. Гануляк описав архів та бібліотеку визначного українського поета, критика та редактора **Богдана Ігоря Антонича** і разом з П. Хитрою перевіз її до ЛФБАН.

На жаль, у більшості випадків у «Щоденнику» зазначено лише адреси помешкань, з яких вилучали приватні книгозбірні, і не вказано прізвищ власників. Їх встановлення — одне із завдань науково-дослідного відділу історичних колекцій ЛННБУ.

Під час німецької окупації Львівська філія Бібліотеки АН УРСР була ліквідована і з серпня 1941 р. увійшла до складу єдиної мережі Staatsbibliothek Lemberg, яка об'єднала у статусі окремих відділень такі наукові бібліотеки Львова: університету — I відділ, бібліотеки Оссолінських та Баворовських — II відділ, НТШ і Народного Дому — III відділ, а також Педагогічну бібліотеку (Педагогічний відділ), бібліотеку Медичного інституту (Медичний відділ) та Політехнічного інституту (Технічний відділ). Окупаційна влада відразу почала здійснювати неприховане грабування найцінніших фондів цих установ. Зокрема, 2 липня 1941 р. з фондів II відділу Staatsbibliothek Lemberg під наглядом спеціального уповноваженого для захисту творів мистецтва на колишніх польських територіях Кастаня Мюльмана було вивезено 25 рисунків Альбрехта Дюрера для особистої колекції Адольфа Гітлера.

Після відступу німецьких військ зі Львова у липні 1944 р. Львівська філія Бібліотеки АН УРСР відновила свою роботу. Під керівництвом довоєнного завідувача відділу комплектування Івана Боднара установа продовжила активно концентрувати у своїх фондах книгозбірні «тих людей, що волею чи неволею виїхали зі Львова» [6, арк. 1]. Так, у серпні І. Боднар оглянув «бібліотеки Рожанковського, Бачинського, Софронова-Левицького. У проєкті бібліотеки проф. Брика, Матієва, Петрушевича» [6, арк. 1]*.

* Оскільки в документі не вказані ініціали жодного із власників особистих книгозбірень, ідентифікувати декого, як наприклад, Бачинського та Петрушевича, доволі складно, адже такі прізвища українських діячів були поширеними.

Уже у наступному місяці, як зазначено у звіті про роботу ЛФБАН за вересень 1944 р., до сектору концентрації надійшли особисті бібліотеки таких відомих українських діячів: філолога-славіста та історика, педагога, доктора філософії, дійсного члена НТШ, голови товариства «Просвіта» у Львові (1932–1939) **Івана Брика** (виїхав до Австрії); письменника, театрознавця, історика культури і журналіста, дійсного члена НТШ **Григорія Лужицького** (емігрував до США); педагога, письменника та літературознавця, дійсного члена НТШ **Володимира Радзиковича** (виїхав до Німеччини, згодом — до США); правника, політичного і військового діяча, колишнього посла до Галицького сойму (від 1913 р.) від УНДП, члена Бойової Управи і першого коменданта Легіону УСС (1914), отамана УГА, члена Української Національної Ради ЗУНР **Теодора Рожанковського** (емігрував до США); журналіста, письменника та перекладача **Василя Левицького (Софроніва)** (виїхав до Канади); історика літератури і педагога, дійсного (від 1914 р.) і почесного (від 1974 р.) члена НТШ в Америці, доцента кафедри української літератури Львівського університету (1940–1941) **Михайла Тершаковця** (1944 р. виїхав до Австрії, 1949 р. перебрався до США) [5, арк. 1]. У листопаді фонди концентрації поповнилися книжковою колекцією **Миколи Бабина** (невстановлена особа) та бібліотекою (рукописи, книги, мапи, ілюстративний матеріал) адвоката і суспільно-політичного діяча **Костя Паньківського*** (виїхав до Німеччини). Тоді ж, зазначено у звіті, «пороблено заходи для вратовання таких приватних бібліотек»: відомого галицького педагога і науковця, громадського та політичного діяча, редактора видань товариства «Рідна школа», викладача Львівського університету (1939–1941) **Ярослава Біленького**; адвоката, громадського і політичного діяча Тернопільщини, колишнього сотника

* **Паньківський Кость Костьович** — старший син визначного галицького громадського діяча, економіста та видавця Костя Федоровича Паньківського (1855–1915). Окремі видання його бібліотеки, як наприклад, популярний літературно-критичний і громадсько-публіцистичний ілюстрований місячник «Українська хата» (Київ, 1910), якимось чином потрапив до збірки академіка М. С. Возняка, яка зберігається у ЛННБУ, про що свідчить особистий штамп К. Паньківського.

УГА **Андрія Лунева**; педагога, професора Української державної гімназії у Станиславові **Михайла Ростковича**. Однак далі у звіті зазначено (без жодних аргументів), що «ці бібліотеки треба вважати втраченими» [5, арк. 4].

Не знайдено документальних підтверджень про надходження до установи ще трьох згаданих вище бібліотек: правдоподібно, книгозбірні пароха с. Словіта (тепер Львівської обл.), греко-католицького священика, організатора та багаторічного голови (1908–1928) місцевої «Просвіти» **Івана Бачинського**; бібліотеки відомого галицького педагога (викладав у вчительській семінарії Українського педагогічного товариства у Львові, Львівській приватній гімназії Сестер Василянок та ін.), письменника і журналіста **Миколи Матієва-Мельника** (1944 р. емігрував до Австрії, 1947 р. переїхав до США) та книгозбірні, правдоподібно, **Романа Петрушевича*** — українського громадського та державного діяча, за фахом — правника, повітового комісара ЗУНР у містечку Камінка Струмилова (тепер Кам'янка-Бузька) неподалік Львова, згодом — місцевого судді, який навесні 1940 р. був заарештований енкаведистами, подальша його доля невідома.

Слід зауважити, що у бібліотечних звітах за перші повоєнні роки про відділ концентрації (тоді він уже відновив свою діяльність) знаходимо лише поодинокі відомості. Таким чином, документально встановити загальну кількість приватних бібліотек українських діячів, сконцентрованих у фондах ЛФБАН за вказаний період, неможливо.

Отже, дослідивши архівні документи, ми виявили лише 18 українських приватних книгозбірень, які надійшли до фонду концентрації ЛФБАН у 1940–1941 та 1944 рр.

Працівники ВІКу послуговуються ще кількома способами виявлення приватних українських книжкових колекцій, розпорощених у фондосховищах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Один із них полягає у перегляді та провенієнційному опрацюванні видань ретроспективної частини діючих книгосховищ бібліотеки. Інший передбачає опрацювання службового топографічного каталогу відділу обмінно-резервних

* **Петрушевич Роман** — молодший брат президента ЗУНР Євгена Петрушевича.

фондів (на предмет колекцій опрацьовано лише близько 76 500 од. зб. при загальному обсязі більше 2 мільйонів*).

Отже, вибірково переглянувши невелику частину старих фондів (головно видань, експонованих на загальнобібліотечних тематичних і персональних виставках) та службового топокаталогу ОРФу**, виявлено частини 64-х приватних книжкових колекцій українських діячів, зокрема, 22 є фрагментами особистих книгозбірень **Олександра Барвінського, Ярослава Гординського, Язуевія Грушкевича, Івана Гушалевича, Володимира Дорошенка, Богдана Заклинського, Івана Калиновича, Івана Кривецького, Олександра Лисинецького, Дениса Лукіяновича, Юліана Медвецького, Осипа Назарука, Софії Парфанович, Ярослава Пастернака, Костя Паньківського, Івана Раковського, Михайла Рудницького, Михайла Струтинського, Степана Томашівського, Андрія Чайковського, Володимира Шухевича, Миколи Шухевича**, які належали бібліотеці НТШ. Згідно із заповітом власників (встановлено за повідомленнями, опублікованими в Хроніках НТШ за 1900–1939 рр.), вони частково або повністю були подаровані, продані чи передані їй безкоштовно. Однак радянська влада, «наводячи лад» у цій «ідеологічно ворожій» установі, так «впорядкувала» фонд, що остаточно зруйнувала його структуру: книги звалювали на купи, пересортовували і розподіляли по різних книгосховищах. Зараз науково-дослідний відділ історичних колекцій займається виявленням та документуванням українських особистих книгозбірень, які входили до складу колишньої бібліотеки НТШ.

* На предмет колекцій під керівництвом завідувача відділу обмінно-резервних фондів та ретроспективного комплектування п. Віри Солук досліджувалось лише книгосховище на пл. Соборній 3-а («Костел бернардинів»). Під час його каталогізації працівники зазначали належність видань до тієї чи іншої збірки, бібліотеки, приватної колекції та ін., фіксуючи на картках наявність власницьких знаків (екслібриси, печатки, штампи, наліпки, автографи [8, с. 117].

** Цєю роботою кілька останніх років поспіль займається науковий співробітник ВІКу, кандидат історичних наук п. Маргарита Кривенко. Вона ж розробила форму паспорта — першого базового облікового документа на кожну виявлену українську приватну колекцію. З дозволу дослідниці ми частково використали зібрані нею матеріали [3].

Результатом цієї роботи буде перший випуск інформатора «Приватні українські книгозбірні у ретроспективній частині фонду Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника».

Інші 42 виявлені приватні бібліотеки або їх частини потрапили у фонди ЛФБАН через відділ концентрації і зараз там зберігаються. Їх власники — різні за фахом та сферою діяльності люди, зокрема, *політичні та громадські діячі*: засновник і перший голова Української соціал-демократичної партії (УСДП) в Галичині **Микола Ганкевич** (виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); один із керманічів УСДП (до 1914 р.), політично орієнтований на радянську Україну, **Юліан Бачинський**, який в кінці 1933 р. переїхав до Києва, 1934 р. був заарештований, і помер 1940 р. у виправно-трудоному таборі ГУЛАГу у Ленінградській обл. (виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); дійсний член НТШ, головний редактор (1927–1935) львівського щоденника «Діло», голова (від 1935 р.) Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) **Василь Мудрий** (виїхав до Німеччини, згодом — до США; виявлено у діючих фондах за автографом власника); організатор українського купецтва у Львові, довголітній директор першої на західноукраїнських землях споживчої кооперативи «Народна Торгівля» **Михайло Лазорко** (виїхав до Канади; виявлено у діючих фондах за штампом власника); співзасновниця і голова Товариства домашніх помічниць і робітниць «Будучність» у Львові, голова жіночої секції Католицької Акції **Євстахія Тишинська** (виявлено у діючих фондах за штампом власника); *науковці, педагоги, літератори, журналісти, культурно-освітні діячі*: публіцист і педагог, письменник, перекладач, співзасновник та активний діяч товариства «Просвіта» у Львові, редактор журналу «Зоря», газет «Діло», «Свобода», «Батьківщина» **Олександр Борковський** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); дослідник мови й стилю класичних римських поетів, перекладач Вергілієвої «Енеїди» та творів Овідія **Михайло Білик** (виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); мово- та літературознавець, письменник і громадський діяч, керівник кафедри української мови й літератури Львівського університету (від 1867 р.), співзасновник товариства «Просвіта» і його довголітній голова (1877–1894), член-засновник НТШ **Омелян**

Огоновський (виявлено у діючих та обмінно-резервних фондах за штампом власника); вчений (класичний філолог), педагог та редактор, член президії НТШ в Америці **Василь Стецюк** (1944 р. виїхав до Німеччини, 1950 р. — до США; виявлено в діючих та обмінно-резервних фондах за штампом власника); письменниця, журналіст, видавець, активна діячка жіночого руху в Галичині **Наталія Кобринська** (виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); *священники, церковні діячі, дослідники історії церкви*: церковний і громадський діяч, архієпископ УГКЦ, почесний член НТШ **Іван Бучко** (1939 р. виїхав до США; виявлено у діючих фондах за екслібрисом власника); історик української церкви і права, педагог і публіцист, дійсний член НТШ (від 1928 р.), засновник і перший голова американського відділу НТШ **Микола Чубатий** (1939 р. виїхав до США; виявлено у діючих фондах за автографом власника); греко-католицький священник, церковний та освітньо-культурний діяч, педагог, професор греко-католицької Духовної семінарії і Богословської академії у Львові **Юліян Дзерович** (виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); філософ-богослов, викладач (1920–1928) греко-католицької Духовної семінарії у Львові, письменник і публіцист **Гавриїл Костельник** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); греко-католицький священник, церковний і громадсько-політичний діяч, посол до галицького сойму (1867), автор однієї з перших граматик української мови для народних шкіл (1862) **Григорій Шашкевич** (виявлено у діючих фондах за екслібрисом власника); греко-католицький священник, дійсний член Богословського наукового товариства у Львові, почесний член товариства «Просвіта» у Львові **Северин Матковський** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника) греко-католицький священник, гімназійний катехит **Євген Цегельський** (1944 р. виїхав до Австрії, 1950 р. — до США; виявлено у діючих фондах за штампом власника); греко-католицький священник, духівник Духовної Семінарії у Львові (1941–1944) **Лев Куленій** (виявлено у діючих фондах за штампом власника); греко-католицький священник (ЧСВВ), перший куратор музею народного мистецтва при гімназії Сестер Василіянок у Львові **Лев Чапельський** (виїхав до США; виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); греко-католицький

священик (ЧСВВ) **Леонтій Ослиловський** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника; *адвокати*: **Олександр Кулачковський**, **Юрій Старосольський***, **Володимир Туркевич** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника), **Андрій Пашук** (виявлено у діючих фондах за автографом власника), **Степан Федак** (виявлено у діючих та обмінно-резервних фондах за штампом власника); *лікари*: доктор медицини (лікар-ентомолог), дійсний член НТШ **Володимир Лазорко** (виїхав до Канади; виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); лікар відділу внутрішніх хвороб Українського шпиталю «Народна лікарня» імені митрополита Андрея Шептицького у Львові, член Українського лікарського товариства у Львові, довголітній керівник Каси хворих у Львові **Василь Кашубинський** (виїхав до США; виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); *архітектор* **Ігор Старосольський**** (1940 р. разом з родиною вивезений до Казахстану; виявлено в обмінно-резервних фондах за штампом власника); *інженер* **Альбін Барневський** (виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); *банківський працівник* **Пилип Волчук** (директор банку цукровиробників у Львові, чоловік відомого лікаря, громадської діячки та письменниці Софії Парфанович, 1946 р. разом з родиною емігрував до Німеччини; виявлено в обмінно-резервних фондах за автографом власника); *музиколог* **Юрій Тисовський*****; учасник Першої світової війни, вояк Легіону Українських січових стрільців **Степан Паньківський******.

* **Старосольський Юрій** — старший син відомого правника та дипломата, громадсько-політичного діяча, публіциста, видавця і редактора Старосольського Володимира-Степана, який 1 листопада 1928 р., у день 10-ліття Листопадового зриву, вивісив на будинку Львівського університету синьо-жовтий прапор.

** **Старосольський Ігор** — молодший син Старосольського Володимира-Степана.

*** **Тисовський Юрій** — син Олександра Тисовського — відомого українського педагога, основоположника й організатора Пласту, який 1944 р. емігрував до Відня, де тоді перебував його син Юрій.

**** **Паньківський Степан** — молодший син Костя Федоровича Паньківського, який 1 листопада 1918 р. вивісив на львівській ратуші синьо-жовтий прапор. Загинув у бою під Львовом у березні 1919 р.

За штампом або автографом власника виявлено фрагменти приватних бібліотек ще багатьох інших маловідомих або невідомих осіб: **Климентія Баб'яка, Богдана Барбовського, Василя Волошинського, Олександра Горуцького, Ірени Калатало, Василя Остафійчука, Кирила Пасічинського, Северина Тарновського, Дарії Терлецької, Лева Шумського**, про яких працівники відділу історичних колекцій ЛННБУ збирають необхідну інформацію.

Отже, комплексне дослідження ретроспективної частини фонду Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника дає можливість відродити його генеалогічне дерево, однією з яскравих гілок якого є приватні бібліотеки українських діячів науки, культури, освіти, церкви.

1. Відділ комплектування. Місячні звіти про роботу відділу за 1940 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 10. — 12 арк.
2. Відділ обміну та концентрації. Звіт за I квартал 1941 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів.— Оп. 1, од. зб. 52-а. — 3 арк.
3. *Кривенко М.* Бібліотеки українських діячів у фонді ЛННБ України ім. В. Стефаника: виявлення, облік, наукове використання / *Маргарита Кривенко* // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: історія і сучасність : доп. та повідомл. Міжнарод. наук. конф., Львів, 28-30 жовт. 2010 р. — Львів, 2010. — С. 201-207.
4. Матеріали до історії Львівської бібліотеки АН УРСР // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, спр. 302. — 175 арк.
5. Місячні звіти про виконання плану роботи за вересень-грудень 1944 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 71. — 13 арк.
6. Протоколи виробничих нарад філіалу Бібліотеки // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 70. — 9 арк.
7. Протоколи засідання Вченої Ради за 1940 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 6. — 58 арк.
8. *Солук В.* Обмінно-резервні фонди Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України: загальна характеристика фонду та основні проблеми роботи з ним / *Віра Солук* // Бібліотеки на західноукраїнських землях XVIII–XX ст. : доп. та повідомл. другої наук. конф., Львів, 29-30 жовт. 2004 р. — Львів, 2006. — С. 113-123.
9. Списки літератури бібліотеки «Студіону», 1931–1938 рр. // ЦДІА України у Львові. — Ф. 577, оп. 1, спр. 7. — Арк. 2-3.
10. Щоденник відділу комплектування // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, спр. 3896/10. — 77 арк.